

HAK CIPTA HARTA INTELEKTUAL: KESEDARAN DAN PERLINDUNGANNYA DI MALAYSIA

AZIZAH HAMZAH & SITI EZALEILA MUSTAFA

ABSTRACT

Intellectual property (IP) has become important commodity to any nations and contributes economic benefit as well as to society. Because it related to creative works, the IP creators is granted with copyright protection, the exclusive rights which was given by law to protect their works and prevent others from unfairly taking advantage ownership. This article will look at the roles of some main government agencies, associations, and non-profit organizations in their efforts to increase awareness and protection of the copyright law to protect this culture industry in Malaysia.

Keywords: *intellectual property, copyright law, piracy, exclusive right, Malaysia*

PENGENALAN

Kepentingan produk intelektual atau “work of the mind” seperti buku, filem, muzik, dan reka cipta tidak dapat dinafikan lagi. Ia amat diperlukan oleh individu kerana memberikan keselesaan kepada masyarakat dan kerana sebahagiannya memberi sumbangan kepada pembangunan budaya, dan negara kerana membawa faedah ekonomi. Ciptaan ilmu pengetahuan dan penyesuaiannya kepada rekaan produk, ditambah pula dengan teknik pengeluaran dapat meningkatkan persaingan komersial serta membantu pertumbuhan ekonomi.

Oleh sebab itu, harta intelektual (*intellectual property*–IP) merupakan sesuatu yang berharga dan menjadi kebanggaan pemiliknya. Ia mempunyai perkaitan dengan perkembangan budaya dan ilmu pengetahuan kerana penciptaannya melibatkan idea, maklumat, dan kerja-kerja seni yang terhasil melalui akal fikiran yang kemudiannya disebarkan kepada orang ramai untuk digunakan dan dimanfaatkan. Oleh sebab itu, perlindungan hak cipta diberikan kepada karya intelektual ini. Harta tersebut menjadi hak milik penciptanya dan merupakan sesuatu yang boleh dilihat, dibeli, dijual, diberi, atau diwarisi.

PELANGGARAN HAK CIPTA

IP mempunyai pasaran dan potensi pasaran yang besar. Ia mempunyai perkaitan rapat dengan perdagangan dan aliran pelaburan asing yang mempercepat kadar pertumbuhan ekonomi sesebuah negara. Di Amerika Syarikat misalnya, dianggarkan bahawa lebih daripada 50 peratus eksportnya kini bergantung pada perlindungan harta intelektual berbanding hanya 10 peratus pada 50 tahun lalu (Field Jr 2006). Malah, industri hak cipta seperti buku, surat khabar, muzik, filem dan perisian komputer menyumbang enam peratus (atau AS\$626.2 billion) daripada keseluruhan jumlah keluaran negara kasarnya pada tahun 2002.

Jadual di bawah pula jelas menunjukkan kepentingan produk intelektual kepada ekonomi di samping pembangunan sosial dan budaya sesebuah negara. Ini ditambah pula dengan revolusi dalam bidang teknologi, terutama dalam teknologi digital dan rangkaian komunikasi. Dengan perkembangan teknologi, produk intelektual lebih mudah dihasilkan semula, disebarluaskan, dan disimpan untuk dinikmati oleh sesiapa sahaja kerana ia telah menjadi satu produk keperluan. Namun, teknologi ini juga boleh membawa keburukan kerana pelanggaran hak cipta lebih mudah dilakukan sehingga menggugat hak moral dan hak ekonomi pencipta dan pemegang hak cipta. Ini menyebabkan wujudnya aktiviti cetak rompak.

Jadual 1:
Sumbangan industri berasaskan hak cipta

Negara	% Keluaran Dalam Negara Kasar	% Guna Tenaga
Filipina	8.17	8.89
Singapura	5.70	5.80
Kanada	5.38	6.90
Mexico	8.07	11.01
Rusia	5.06	4.59
Brazil	5.60	6.90

Sumber: www.wipo.org

Cetak rompak boleh didefinisikan sebagai “aktiviti pengeluaran salinan bahan yang dilindungi secara haram dan salinan berkenaan dijual” (Sterling 1992: 188). Cetak rompak juga bererti “apa-apa atau sebarang bentuk salinan yang dikeluarkan secara haram” manakala peniruan “melambangkan cetak rompak apabila sesuatu produk dibungkus menyerupai produk asli” (Flint 1995: 265). Dalam kebanyakan keadaan, aktiviti cetak rompak sering disamakan dengan peniruan atau pemalsuan.

Dalam persekitaran maklumat yang semakin kompleks dan bersepadu, sesetengah pihak berpendapat bahawa aktiviti cetak rompak memainkan peranan penting agar produk berkaitan IP dan budaya intelektual mudah diperolehi oleh orang ramai. Jika dahulu, buku dan karya sastera menjadi pilihan lanun cetak rompak kerana melambangkan “an elite form of information or culture” (Gurnsey 1995: 8) dan sukar diperolehi, kini pelanggaran hak cipta berlaku pada hampir

semua produk dan IP seperti filem, muzik, perisian komputer, dan reka cipta kerana perkembangan teknologi.

Malaysia sendiri tidak terlepas daripada masalah ini. Pakatan Harta Intelektual Antarabangsa (*International Intellectual Property Alliance* – IIPA) telah mengenal pasti Malaysia sebagai salah sebuah negara yang menghadapi masalah pelanggaran hak cipta yang serius sejak tahun 1985. Malah IIPA dan United State Trade Representative (USTR) meletakkan Malaysia dalam Senarai Pemerhatian Utama pada tahun 2000 dan 2001 kerana dianggap lambat bertindak dalam menggubal dan mengimplementasikan undang-undang untuk mengatasi masalah ini, terutamanya berkaitan cetak rompak cakera optik.

Dalam *2008 Special 301 Report* (www.ustr.gov), IIPA turut mencadangkan bahawa Malaysia perlu terus berada dalam Senarai Pemerhatian. Malaysia telah diletakkan dalam Senarai Pemerhatian sejak tahun 2002 kerana masalah pelanggaran hak cipta yang dihadapinya. Malaysia dilihat sebagai sumber pengeluaran dan eksport produk cetak rompak yang signifikan terutama dalam perisian hiburan dan buku – dalam bentuk fotokopi secara komersial.

PERLINDUNGAN DAN KESEDARAN HAK CIPTA DI MALAYSIA

Hak cipta dilihat sebagai salah satu bentuk IP dan merupakan hak eksklusif yang diberikan oleh undang-undang kepada pencipta atau penerima haknya untuk mengawal pengeluaran semula atau pelbagai bentuk penggunaan karya berkenaan bagi sesuatu tempoh (Kamal Halili 1990: 41). Ada yang berpendapat hak cipta adalah berdasarkan premis bahawa pencipta karya mempunyai “hak kepunyaan” terhadap karya mereka. Hak cipta ini boleh dilihat sebagai harta pencipta karya yang perlu dilindungi. Oleh itu, setiap pencipta harta intelektual memiliki hak milik intelektual.

Hak milik intelektual merupakan alat bagi mengimbangi konflik kepentingan persendirian dan orang awam dalam sesuatu yang melibatkan kreativiti manusia. Ia merupakan hak eksklusif yang diberikan kepada pengkarya atau pencipta untuk satu jangka masa tertentu. Hak milik intelektual melibatkan hak cipta dalam bidang atau karya sastera, muzik, artistik, fonografik, dan kerja-kerja sinematografi (Kandan 1987)

Menurut Pertubuhan Harta Intelektual Sedunia (*World Intellectual Property Organization* – WIPO), IP “relates to items of information or knowledge which can be incorporated in tangible objects at the same time unlimited number of copies at different locations anywhere in the world. The property does not in those copies but in the information or knowledge reflected in them.” Istilah IP itu sendiri memberikan hak sah yang spesifik kepada penulis, pencipta, dan pemegang IP yang lain yang mungkin memegang dan menggunakannya. Ia bukan melibatkan karya intelektual itu sendiri.

Oleh sebab itu, pemberian hak eksklusif ini, iaitu hak cipta kepada semua IP, merupakan sesuatu yang diperlukan jika mahu usaha kreatif pencipta diberi penganugerahan dan dihargai. Ia juga sesuatu yang wajar sebagai dorongan dan rangsangan kepada golongan karyawan untuk terus berkarya serta mencipta dan secara langsung mengembangkan intelektual bangsa. Pemberian hak ini juga merupakan jaminan untuk melindungi pelaburan dalam usaha untuk

menyebarkan produk intelektual. Oleh itu hak cipta menjadi sangat penting, bukan hanya dalam proses penciptaan, tetapi juga untuk proses pengedarannya.

Menyedari kepentingan hak eksklusif ini terhadap IP dan keperluan untuk membersihkan imej negara yang dilihat bermasalah di peringkat antarabangsa, pelbagai usaha dilakukan untuk mengukuhkan dan memperkuat perlindungan IP di Malaysia, terutama yang melibatkan undang-undang hak cipta yang dari segi sejarahnya telah bermula sejak 1902 lagi yang dilaksanakan mengikut statut dan *common law* British (Khaw 1994). Kerajaan sentiasa menyemak dan mengkaji undang-undang IP sesuai dengan keperluan semasa dan untuk “menyediakan syarat-syarat yang lebih baik bagi menghormati hak cipta” (Khaw 1994).

Hasilnya, kini perlindungan hak cipta Malaysia diletakkan di bawah Akta Hak Cipta 1987 (Pindaan 1990) mengikut standard dan keperluan Konvensyen Berne. Beberapa pindaan dilakukan terhadap Akta Hak Cipta pada tahun 1996, 1997, 2000, dan 2003 dengan mengambil kira semua perkara dan melihat kemajuan industri seperti teknologi komputer serta mengetatkan syarat-syarat penguatkuasaannya. Ia juga dikemaskinikan berdasarkan pembangunan sistem IP antarabangsa untuk menggalakkan penyertaan syarikat-syarikat asing dalam pembangunan IT dan multimedia di Malaysia.

PERANAN ORGANISASI/PERTUBUHAN UTAMA DALAM INDUSTRI HAK CIPTA DI MALAYSIA

Pelbagai usaha dilakukan dalam memperbaiki dan mengemaskinikan undang-undang hak cipta negara dalam usaha memelihara dan melindungi produk intelektual di samping membersihkan imej negara daripada terus dilabelkan sebagai pengeluar dan pengeksport utama produk cetak rompak. Untuk memastikan IPR dihormati dan dilindungi sesuai dengan undang-undang hak cipta yang ada, terdapat beberapa organisasi yang ditubuhkan untuk memastikan penguatkuasaan undang-undang hak cipta dilaksanakan di samping menjaga kepentingan pemegang hak cipta.

Agensi Kerajaan

Kementerian yang bertanggungjawab terhadap hal-ehwal perlindungan hak cipta di Malaysia ialah Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna (KPDNHEP). Selaku kementerian utama yang berkaitan secara langsung dengan undang-undang hak cipta, KPDNHEP mempunyai Bahagian Penguatkuasaannya sendiri (atau dikenali sebagai *Special Copyright Task Force*). Bahagian ini diberi kuasa untuk bertindak, di samping polis, apabila terdapat aduan berkaitan kes-kes pelanggaran hak cipta. Pengawasan dan pemeriksaan terhadap aktiviti pengeluaran dan pengedaran produk tiruan dan cetak rompak sering dilakukan dari semasa ke semasa dengan kerjasama persatuan yang mewakili industri hak cipta.

Dalam Akta Hak Cipta 1987 diperuntukkan Tribunal Hak Cipta untuk mengendalikan kes berkaitan pelesenan hak cipta terhadap karya bertulis. Untuk menjaga kepentingan IP, KPDNHEP telah mewujudkan Perbadanan Harta Intelektual, yang lebih dikenali sebagai MyIPO, bagi mengemaskinikan bahagian yang dahulunya dikenali sebagai IP Corporation of Malaysia (IPCM); dan

Mahkamah Harta Intelektual bagi mengendalikan dan mempercepat kes khusus berkaitan IP.

Jadual 2:
Bilangan tindakan membanteras cetak rompak

Tahun	Jumlah Premis yang Diperiksa	Jumlah Kes	Nilai Rampasan (RM)
2004	25,508	4,390	59,216,528.00
2005	38,069	3,812	100,370,598.00
2006	38,166	3,792	120,001,103.00
2007	70,863	2,720	54,907,108.49

Sumber: Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna

Tribunal Hak Cipta

Fungsi utamanya adalah untuk memberikan lesen bagi mengeluarkan dan menerbitkan sesuatu karya terjemahan dalam bahasa Melayu daripada mana-mana karya yang ditulis atau diterbitkan. Akta Hak Cipta telah meluaskan kuasa tribunal untuk mengendalikan perselisihan berkaitan dengan penggunaan hasil-hasil hak cipta, terutama pertikaian antara “Collecting Society” dengan pengguna hak cipta.

Ini bermakna bahawa mana-mana pihak boleh merujuk kepada Tribunal Hak Cipta terhadap perkara berkaitan syarat pelesenan, lesen tamat tempoh, dan permohonan untuk menyemak semula syarat pelesenan. Tribunal juga boleh merujuk persoalan undang-undang yang berbangkit semasa prosiding untuk diputuskan oleh Mahkamah Tinggi.

Perbadanan Harta Intelektual Malaysia (MyIPO)

Perbadanan Harta Intelektual Malaysia atau MyIPO, yang sebelum ini dikenali sebagai Bahagian Harta Intelektual, ditubuhkan sebagai badan berautonomi pada 3 Mac 2003. MyIPO berada di bawah bidang kuasa Kementerian Perdagangan Dalam Negeri dan Hal Ehwal Pengguna (KPDNHEP). Antara objektif penubuhan MyIPO adalah seperti yang berikut:

- Membangunkan pentadbiran undang-undang yang kukuh dan efektif.
- Menyediakan maklumat yang komprehensif dan mesra pengguna.
- Mempromosikan program kesedaran awam tentang kepentingan IP.
- Menyediakan khidmat nasihat berkaitan IP.

Fungsi utamanya penubuhan badan ini adalah untuk memastikan peruntukan undang-undang hak cipta dan IP ditadbir dan dikuatkuasakan sepenuhnya. Badan ini bertanggungjawab untuk mengawal dan memantau isu atau perkara berkaitan dengan IP termasuklah yang berkaitan paten, tanda dagangan, reka bentuk industri, dan hak cipta.

Sebarang kes atau aduan berkaitan pelanggaran, pemilik hak cipta boleh membawanya kepada perhatian badan ini dan seterusnya kepada Bahagian Penguatkuasaan KPDNHEP. Kes atau aduan itu akan disiasat dan tindakan yang bersesuaian akan diambil dalam usaha untuk memastikan undang-undang IP dihormati oleh semua pihak. Sebagai sebuah badan yang bertanggungjawab membentuk dan mengurus sistem harta intelektual, MyIPO telah melaksanakan pelbagai usaha dan aktiviti sejak penubuhannya seperti menganjurkan seminar, persidangan, dan ekspo harta intelek dan memproses kira-kira 65,000 paten setakat ini (*Utusan Malaysia*, 1 Februari 2008).

Mahkamah Harta Intelektual

Idea penubuhan mahkamah ini telah disuarakan oleh Datuk Mohd Shafie Apdal pada tahun 2004 semasa memegang jawatan menteri di KPDNHEP berikutan meningkatnya jumlah barangan cetak rompak dan barangan tiruan di Malaysia. Setelah melawat dan melakukan kajian berkenaan mahkamah seumpama itu di Korea, Thailand, Jepun dan United Kingdom berserta sokongan kuat daripada pelbagai kementerian dan agensi yang berkaitan, kerajaan, pada 6 Jun 2007, telah meluluskan penubuhan Mahkamah Harta Intelektual di Malaysia.

Mahkamah Harta Intelektual telah dilancarkan secara rasminya pada Julai 2007. Kerajaan juga telah meluluskan penubuhan 15 buah Mahkamah Sesyen Harta Intelektual yang akan mengendalikan kes-kes jenayah berkaitan IP di setiap negeri termasuk Putrajaya. Selain itu, enam buah Mahkamah Tinggi Harta Intelektual yang mengendalikan kes-kes sivil dan rayuan di Kuala Lumpur, Selangor, Johor, Sabah, dan Sarawak juga akan ditubuhkan. Penubuhan mahkamah ini menjadikan Malaysia sebagai negara kedua, selepas Thailand, yang menubuhkan mahkamah seumpama ini di Asia Tenggara (*Utusan Malaysia*, 21 Jun 2007).

Pada sidang pertamanya pada 17 Julai 2007 mahkamah ini telah mendengar lima kes yang melibatkan Akta Hak Cipta 1987 termasuk satu waran tangkap terhadap seorang penganggur kerana gagal hadir pada hujung kes pembelaannya (*Utusan Malaysia*, 18 Julai 2007). Sejak dilancarkan pada Julai lalu, Mahkamah Harta Intelek di Putrajaya yang menjadi perintis, telah menyelesaikan sebanyak 26 daripada 184 kes yang difailkan (*Utusan Malaysia* 18 Disember 2007).

Organisasi Pengurusan Kolektif

Organisasi pengurusan kolektif merupakan penghubung penting antara pencipta dengan pengguna hak cipta seperti stesen radio, stesen televisyen, pusat hiburan, dan sebagainya kerana organisasi ini menjamin bahawa pemilik hak cipta akan menerima bayaran daripada penggunaan karya mereka. Terdapat pelbagai jenis organisasi pengurusan kolektif bergantung pada kategori IP. Organisasi ini bertindak bagi pihak ahli-ahlinya dalam perundingan tentang kadar dan syarat penggunaan IP dengan pengguna, pelesenan, serta memungut dan mengagihkan royalti. Pemilik hak cipta tidak terlibat secara individu dalam hal ini.

Di Malaysia, terdapat tiga buah organisasi ditubuhkan bagi mentadbir dan memungut royalti: Badan Perlindungan Hak Cipta Pencipta Muzik Bhd. (MACP), Hak Artis dan Artis Persembahan (M) Sdn. Bhd. (PRISM), dan Public Performance Malaysia Sdn. Bhd (PPM). Ketiga-tiga organisasi ini dikenali sebagai "Collecting Society" bagi industri muzik dan hiburan di Malaysia. Ia merupakan organisasi

yang bertindak secara kolektif bagi kepentingan pemilik hak cipta memandangkan pemilik hak tidak mampu memantau dan melesenkan semua penggunaan karya mereka secara individu. Begitu juga dengan pengguna karya muzik itu yang terpaksa meminta keizinan daripada setiap pemilik hak cipta.

Badan Perlindungan Hak Cipta Pencipta Muzik Bhd. (MACP)

MACP merupakan organisasi bukan berasaskan keuntungan yang diberi kepercayaan untuk menjaga kepentingan ahli-ahlinya yang terdiri daripada komposer, penulis lirik dan penerbit, dan memberikan lesen kepada pengguna muzik seperti stesen radio dan televisyen, pusat hiburan dan taman tema, kompleks membeli-belah, dan premis komersial lain. Badan ini juga memberi bayaran kepada penulis lagu dan penerbit apabila karya mereka disiarkan dan dipersembahkan secara umum di samping ganjaran, derma, pencen, dan emolomen kepada ahli-ahlinya.

MACP telah diperbadankan syarikat awam berhad pada September 1999 dan kini mempunyai 2,400 keahlian dan memegang kawalan dan akses hak milik kepada 50,000 karya muzik tempatan. Melalui “reciprocal agreement” badan ini mewakili lebih daripada dua juta komposer, penulis lirik, dan penerbit antarabangsa dan memegang kawalan akses kepada 12 juta karya muzik dari seluruh dunia bagi Malaysia. Ia menjadi penghubung penting antara pemilik dengan pengguna muzik. MACP akan mengagihkan semua royalti yang dikutip kepada pemilik hak cipta setiap tahun setelah menolaknya daripada kos pentadbiran.

Dalam usaha memelihara kepentingan hak cipta ahli-ahlinya, MACP bekerjasama erat dengan Bahagian Penguatkuasaan KPDNHEP serta organisasi lain seperti Radio Televisyen Malaysia (RTM), Persatuan Industri Rakaman Malaysia (RIM), Persatuan Penerbit Muzik, dan Organisasi Harta Intelektual Dunia (WIPO). Pada tahun 2006, badan ini telah memfailkan 25 kes ke mahkamah, terutamanya berkaitan pelanggaran kontrak pelesenan. Untuk meningkatkan kesedaran tentang hak cipta, banyak aktiviti dilakukan oleh badan ini seperti menyertai persidangan antarabangsa anjuran WIPO dan CISAC Congress.

Hak Artis dan Artis Persembahan (M) Sdn. Bhd. (PRISM)

Seperti juga MACP, PRISM (*Performers and Artistes Rights*) merupakan organisasi bukan berasaskan keuntungan. Organisasi ini dibentuk pada tahun 2001 sebagai badan yang diberi kuasa oleh kerajaan untuk mengutip royalti bagi ahli-ahlinya yang terdiri daripada pemuzik dan artis syarikat rakaman. Ia ditubuhkan di bawah naungan Majlis Muzik Malaysia untuk memenuhi objektif majlis berkenaan, iaitu melindungi dan menguatkuasakan hak-hak artis.

Pengurusan PRISM mempunyai pengetahuan, pengalaman, dan kemampuan untuk melindungi hak-hak artis. Ia memberi lesen kepada pengguna muzik memungut yuran pelesenan, dan membuat bayaran kepada pemilik hak dalam bentuk royalti. “Reciprocal agreements” dengan pertubuhan hak seni persembahan di seluruh dunia membolehkan PRISM, memungut royalti ahli-ahlinya apabila ia dimainkan di luar negara. Ini memberikan faedah yang sama kepada artis Malaysia seperti yang dinikmati oleh artis di negara lain.

Public Performance Malaysia Sdn. Bhd (PPM)

PPM ditubuhkan pada tahun 1988 dan merupakan badan pelesenan dan fungsinya diakui oleh Akta Hak Cipta 1987 (Akta 332) yang memberi hak kepada syarikat rakaman untuk mengawal dan memberi lesen kepada mana-mana pihak yang menggunakan karya mereka untuk persembahan atau pertunjukan awam. Ia dimiliki sepenuhnya oleh RIM dan menjadi ahli gabungan Persekutuan Antarabangsa Industri Fonografik (*International Federation of Phonographic – IFPI*). Malah organisasi ini merupakan ahli dalam *Performance Rights Committee* yang dibentuk oleh IFPI.

PPM mewakili syarikat rakaman yang menjadi ahli RIM dan semua syarikat rakaman antarabangsa menjadi ahli eksklusif RIM bagi mengawal hak cipta mereka di Malaysia. Untuk melaksanakan tugasnya memerangi muzik cetak rompak, ia juga menjadi ahli dalam *Special Copyright Task Force* yang dibentuk oleh KPDNHEP pada April 1999. Malah organisasi ni sentiasa bekerjasama dengan MACP, PRISM, RIM, RTM, WIPO, dan pelbagai badan lain dalam aktiviti membanteras cetak rompak seperti penganjuran “WIPO Asia-Pacific Regional Seminar on the Issues and Recent Developments of the WIPO Copyright Treaty” pada Mei 2005, dan menyertai serbuan ke premis cetak rompak bersama-sama Bahagian Penguatkuasaan KPDNHEP, RIM, serta polis.

Pertubuhan Bukan Kerajaan

Pertubuhan bukan kerajaan atau persatuan yang berkaitan dengan beberapa industri utama negara, iaitu industri hiburan, penerbitan, dan perisian komputer, juga memainkan peranan aktif dalam usaha untuk meningkatkan kesedaran dan kepentingan hak cipta di Malaysia. Persatuan-persatuan ini lazimnya menjaga kepentingan ahli-ahlinya dan kebanyakannya turut bekerjasama dengan agensi kerajaan berkaitan. Antara yang aktif memperjuangkan kepentingan hak cipta dalam kalangan ahli-ahlinya ialah Persatuan Industri Rakaman Malaysia (RIM), Persatuan Penerbit Buku Malaysia (MABOPA), dan *Business Software Alliance* (BSA).

Persatuan Industri Rakaman Malaysia (RIM)

Dalam industri muzik Malaysia, RIM merupakan persatuan yang paling menonjol dan aktif memperjuangkan dan menjaga kepentingan ahli-ahlinya. RIM merupakan persatuan perdagangan yang diwujudkan bagi mewakili syarikat-syarikat rakaman di Malaysia. Kini ia mewakili lebih kurang 112 buah syarikat rakaman yang terdiri daripada syarikat rakaman utama seperti EMI, Sony BMG, dan Warner hinggalah syarikat rakaman kecil (*home-studio companies*). Ia merupakan ahli *Special Copyright Task Force* KPDNHEP, *Attorney General’s Chambers Copyright Law Revision Committee*, Forum Kandungan Komunikasi dan Multimedia Malaysia, Persatuan Industri Muzik ASEAN, dan Majlis Muzik Malaysia.

Salah satu fungsi utama persatuan yang ditubuhkan pada 12 Disember 1978 ini adalah untuk melindungi hak harta intelektual, terutamanya hak cipta, ahli-ahlinya dan juga memantau serta menilai peraturan, regulasi, dan polisi yang lepas dan baharu berkaitan dengan harta intelektual. RIM berperanan sebagai kumpulan pendesak dan merupakan persatuan yang sangat berpengaruh dalam industri muzik negara.

RIM dan ahli-ahlinya sangat komited dalam menghapuskan aktiviti haram dan pelanggaran hak cipta terutama yang melibatkan industri muzik di Malaysia.

Ia menjadi perantara kepada ahli-ahlinya dalam menyampaikan pandangan dan pendapat berkaitan industri muzik negara melalui keanggotaannya dalam pelbagai badan dan agensi kebangsaan. Kerjasamanya dengan beberapa kementerian, terutama KPDNHEP, menjadikan persatuan ini barisan hadapan dalam sebahagian besar aktiviti penguatkuasaan cetak rompak yang menyaksikan rampasan besar-besaran produk cakera optik. Misalnya dalam serbuan bersama KPDNHEP pada tahun 2006, ia berjaya merampas 90,773 lagu dan nada dering di dua buah kios di KipMart Tampoi, Johor.

Persatuan Penerbit Buku Malaysia (MABOPA)

MABOPA merupakan persatuan utama yang menjaga kepentingan penerbit buku yang berdaftar di Malaysia. Ditubuhkan secara rasminya pada 14 Januari 1969, kini persatuan tersebut dianggotai oleh 153 penerbit yang aktif menerbitkan pelbagai jenis produk seperti buku teks, buku ulang kaji, buku kanak-kanak, ensiklopedia, serta produk multimedia. MABOPA juga sentiasa menjalinkan kerjasama dengan pelbagai pihak termasuklah badan atau agensi kerajaan seperti Majlis Buku Kebangsaan Malaysia, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kementerian Pelajaran, Perpustakaan Negara Malaysia serta pertubuhan antarabangsa seperti Persatuan Penerbit Buku Antarabangsa, Majlis Buku Kanak-kanak dan Remaja Antarabangsa, dan UNESCO dalam usahanya membangunkan dan memajukan industri penerbitan negara yang dianggarkan bernilai RM1.5 bilion setahun dengan lebih kurang 9,000 judul setahun (Ng Tieh Chuan 2005).

Dalam usaha memelihara pembangunan perdagangan penerbitan di Malaysia, persatuan ini juga memberi perhatian kepada perkara berkaitan hak cipta. Ini dapat dilihat dalam salah satu daripada objektif utamanya, iaitu menilai semua cadangan legislatif terutamanya yang memberi kesan kepada penerbit dan perdagangan buku. MABOPA juga kerap menganjurkan seminar atau ceramah dengan pihak-pihak berkaitan seperti “Sales of Rights and Copyrights” (1987), “Seminar on Copyright and the Berne Convention” (1991), serta bengkel “Copyright and Collective Management” (2007) dan “Copyright and Access to Knowledge” (2008). Menyedari kepentingan hak cipta dan kesukaran mengawal hak cipta secara individu, persatuan ini juga berusaha membentuk “Copyright Clearing House” bagi kemudahan pelbagai pihak dan mengurangkan kegiatan fotokopi bahan bercetak yang agak berleluasa terutama di institusi pengajian tinggi.

Business Software Alliance (BSA)

BSA merupakan organisasi penting yang menjadi suara industri perisian komersial. Organisasi ini berusaha mendidik pengguna tentang pengurusan perisian dan perlindungan perisian, keselamatan siber, dan pelbagai isu berkaitan Internet. Antara objektif BSA adalah memberi sokongan kuat terhadap perlindungan IP dan meningkatkan langkah keselamatan dalam industri perisian. Sejak penubuhannya pada tahun 1988, ia mempunyai program di lebih 60 buah negara, termasuk Malaysia.

Dalam usahanya mengurangkan penggunaan perisian cetak rompak komersial, BSA Malaysia menyediakan “hotlines” bagi kemudahan orang ramai untuk mendapatkan maklumat tentang cetak rompak dan membuat laporan tentang kegiatan pengeluaran dan penggunaan perisian komputer cetak rompak.

Organisasi ini sering bekerjasama dengan Bahagian Penguatkuasaan KPDNHEP dalam membanteras penggunaan perisian cetak rompak. Misalnya, dalam kempen “Sikap Tulen” sepanjang tahun 2007 sebanyak 32 serbuan terhadap 55 buah syarikat yang disyaki menggunakan perisian tidak berlesen dilakukan hasil maklumat yang diberikan oleh BSA. Dalam serbuan itu, perisian cetak rompak atau tidak berlesen serta peralatan komputer yang dianggarkan RM4.5 juta dirompak.

KESIMPULAN

Peranan yang dimainkan oleh pelbagai pihak utama dalam industri berkaitan hak cipta, bukan hanya semata-mata pihak kerajaan, sebenarnya membantu negara meningkatkan serta memperkuat perlindungan hak cipta IP. Semakin ramai yang menyedari kepentingan pengeluaran dan penggunaan produk harta intelektual yang tulen dan kempen serta aktiviti membanteras pelanggaran hak cipta sentiasa dilakukan dari semasa ke semasa.

Aktiviti pelanggaran hak cipta di Malaysia semakin terkawal. Ini boleh dilihat dalam laporan yang dikeluarkan IIPA yang menunjukkan jumlah kerugian dan peratusan cetak rompak semakin berkurangan saban tahun (rujuk Jadual 2). Malah, Malaysia kini telah terkeluar daripada Senarai Pemerhatian Utama IIPA 2007 sebagai pengeluar utama DVD cetak rompak (*Utusan Malaysia* 8 Februari 2008).

Jadual 2:

MALAYSIA										
Estimated Trade Losses Due to Copyright Piracy										
(in millions of U.S. dollars)										
and Levels of Piracy: 2003-2007²										
INDUSTRY	2007		2006		2005		2004		2003	
	Loss	Level	Loss	Level	Loss	Level	Loss	Level	Loss	Level
Records & Music	16.0	45%	22.0	45%	38.8	49%	55.5	52%	40.0	45%
Business Software ³	149.0	60%	159.0	60%	82.0	60%	73.0	61%	77.0	63%
Entertainment Software ⁴	NA	83%	28.0	90%	23.4	91%	12.9	91%	NA	90%
Books	9.0	NA	9.0	NA	10.0	NA	10.0	NA	9.0	NA
Motion Pictures ⁵	NA	NA	NA	NA	NA	91%	36.0	50%	38.0	50%
TOTALS	174.0		218.0		154.2		187.4		164.0	

Sumber: International Intellectual Property Alliance

Oleh sebab itu, perlindungan hak cipta amat penting kepada mana-mana negara kerana ia mencerminkan imej sesebuah negara. Perlindungan yang baik dan persekitaran yang kondusif akan menggalakkan inovasi dalam kalangan pencipta IP dan memberi keyakinan kepada pelaburan asing untuk memasuki negara dan seterusnya mendatangkan faedah ekonomi kepada negara dan pemilik hak cipta kerana harta intelektual kini menjadi komoditi yang amat bernilai kepada pertumbuhan sosial, budaya, serta ekonomi sesebuah negara.

RUJUKAN

DVD cetak rompak: Malaysia terkeluar senarai. *Utusan Malaysia*. 8 Februari 2008.
 Field Jr, T.G. 2006. What is intellectual property? usinfo.state.gov/products/pubs/intelprp/ (akses pada 2 Mei 2008)

- Flint, M. F. 1995. *A User's Guide to Copyright*. Edisi ke-2. London: Butterworth.
- Gurnsey, G. 1995. *Copyright Theft*. London: Aslib Gower.
- Helmi Mohd Fuad. 2007. Mahkamah harta intelek beroperasi bulan depan. *Utusan Malaysia*. 21 Jun.
- IIPA. 2008. 2008 Special 301 report. www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2008/2008_Special_301_Report/asset_upload_file553_14869.pdf (akses pada 13 April 2008).
- IIPA. 2008. International Intellectual Property Alliance 2008 Special 301 Report: Malaysia. www.iipa.com/rbc/2008/2008SPEC301MALAYSIA.pdf (akses pada 13 April 2008).
- Kamal Halili Hassan. 1990. *Penulis dan Undang-undang*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Kandan, V.L. 1987. Settling piracy by International Cooperation. Kertas kerja Seminar Pembasmian Cetak Rompak. Anjuran Universiti Kebangsaan Malaysia dengan kerjasama Dewan Bahasa dan Pustaka dan Perbadanan Filem Nasional. 14-15 Mac.
- Khaw Lake Tee. 1994. *Copyright Law in Malaysia*. Malaysia: Butterworths Asia.
- Laman Web Badan Perlindungan Hak Cipta Pencipta Muzik. 2008. www.macp.com.my (akses pada 13 April 2008).
- Laman Web Business Software Alliance. 2008. www.bsa.org/country.aspx?sc_lang=ms-MY (akses pada 10 April 2008)
- Laman Web Perbadanan Harta Intelek Malaysia. 2007. www.myipo.gov.my (akses pada 12 April 2008)
- Laman Web Performers & Artistes Rights. 2006. www.prism.org.my. (akses 13 April 2008)
- Laman Web Persatuan Industri Rakaman Malaysia (RIM). t.t. www.rim.org.my (akses 10 April 2008)
- Laman Web Public Perfomance Malaysia Sdn Bhd. t.t. www.ppm.org.my. (akses pada 13 April 2008)
- Laman Web Persatuan Penerbit Buku Malaysia. 2007. www.mabopa.com.my (akses pada 13 April 2008)
- Ng Tieh Chuan. 2005. Trends in Malaysian book publishing. Forum ASEAN Publishing Trend di Queen Sirikit National Convention Center, Bangkok, Thailand, 26 Mac.
- Non Einai Mohd Amin. 2007. Mahkamah harta intelek keluar waran tangkap pertama. *Utusan Malaysia* .18 Julai.
- Permudah tubuh mahkamah harta intelek. *Utusan Malaysia*. 1 Februari 2008.
- Siti Nor Azizah Talata. 2007. Enam lagi mahkamah harta intelek diwujudkan. *Utusan Malaysia*. 18 Disember.
- Sterling, J.A.L. 1992. *Intellectual Property Right in Sound Recording, Film and Video*. London: Sweet and Maxwell.
- WIPO. t.t. Understanding copyright and related rights www.wipo.int/freepublications/en/intproperty/909/wipo_pub_909.pdf (akses pada 1 Februari 2008).